

Průzkum vertikálního profilu kontaminace zvodněných kolektorů

Ladislav Gombos

DIAMO, s. p., o. z. Těžba a úprava uranu

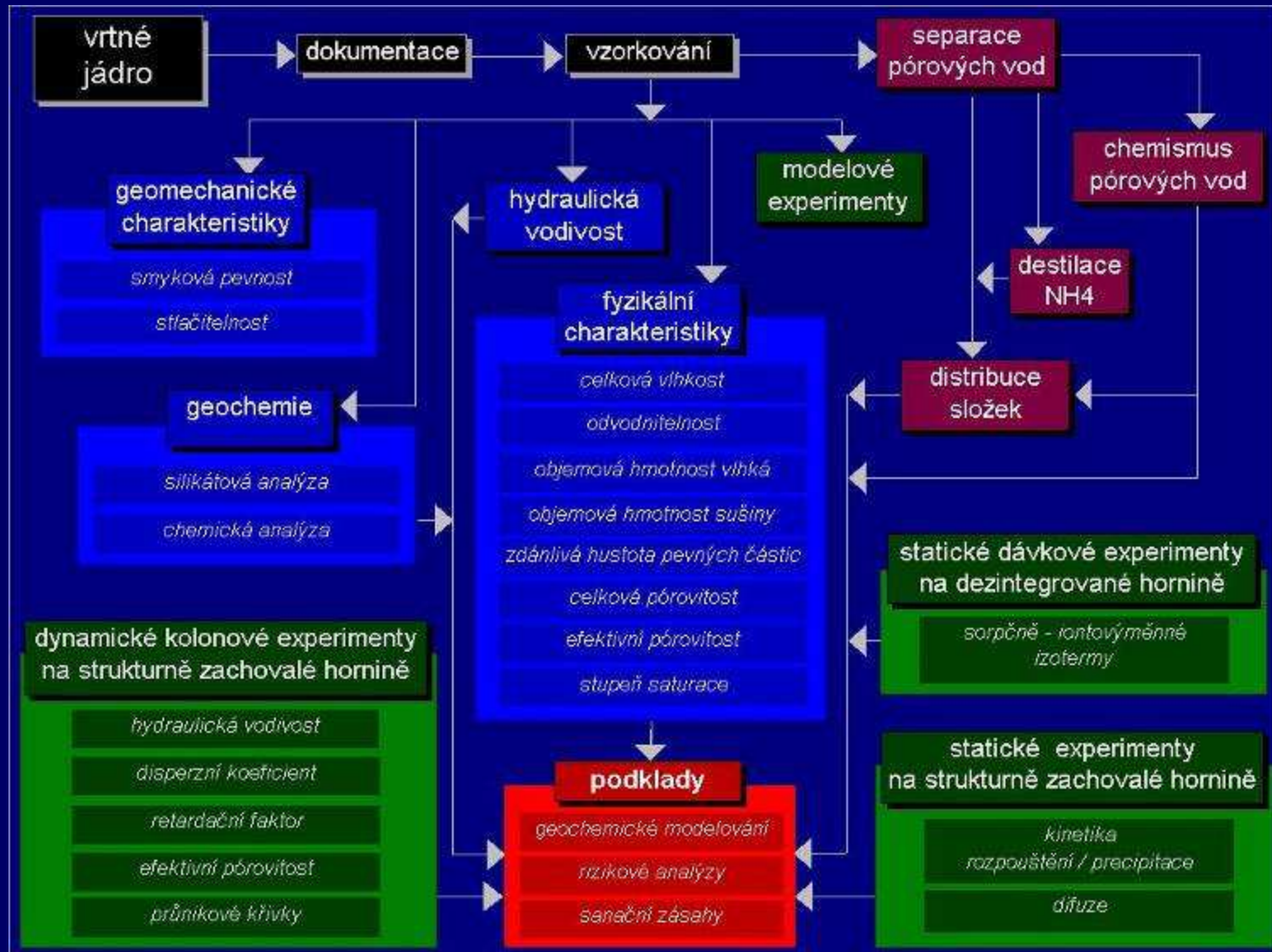
471 27 Stráž pod Ralskem

e-mail: gombos@diamo.cz

Úvod

- Řešení problematiky sanace ekologických zátěží obecně naráží na problémy s neúplností nebo nevěrohodností a mnohdy i s úplnou absencí vstupních dat z fáze předsanačního průzkumu.
- Rozsah a šíření kontaminace v pórových vodách horninového prostředí jsou obvykle sledovány pomocí systémů monitorovacích vrtů. V závislosti na nevhodném otevření monitorovacích vrtů se složení čerpaných vod obvykle výrazně odlišuje od skutečného rozsahu kontaminace. Navíc průměrný čerpaný vzorek nedokáže dát informaci o vertikálním profilu kontaminace.
- Realizace nezbytného počtu jádrových vrtů ve směru generelního toku podzemních vod a jednotná a závazná metodika jejich zpracování jsou nezbytnou podmínkou pro současnou věrohodnost monitoringu a budoucí úspěšnost a efektivitu případného sanačního zásahu.
- V s. p. DIAMO je jednotná metoda zpracování jádrových vrtů používána již několik let. Z rozborů jádrových vrtů jsou získávány velmi podrobné vertikální profily širokého souboru dat (litologie, geochemie hornin, hydraulická vodivost, fyzikální a geomechanické parametry, chemismus pórových vod, celkový obsah a distribuce ekologicky závažných kontaminantů, zejména NH_4^+ , U, Be) v systému pórová voda / pevná fáze.
- Od roku 1996 bylo takto zpracováno 53 jádrových vrtů v různých typech zvodněných kolektorů (úpravárenské sedimenty a sanační pokryvné vrstvy v odkalištích, horninové prostředí v okolí odkališť, turonský a cenomanský kolektor v severočeské křídě).

Schéma postupu laboratorního zpracování vrtného jádra

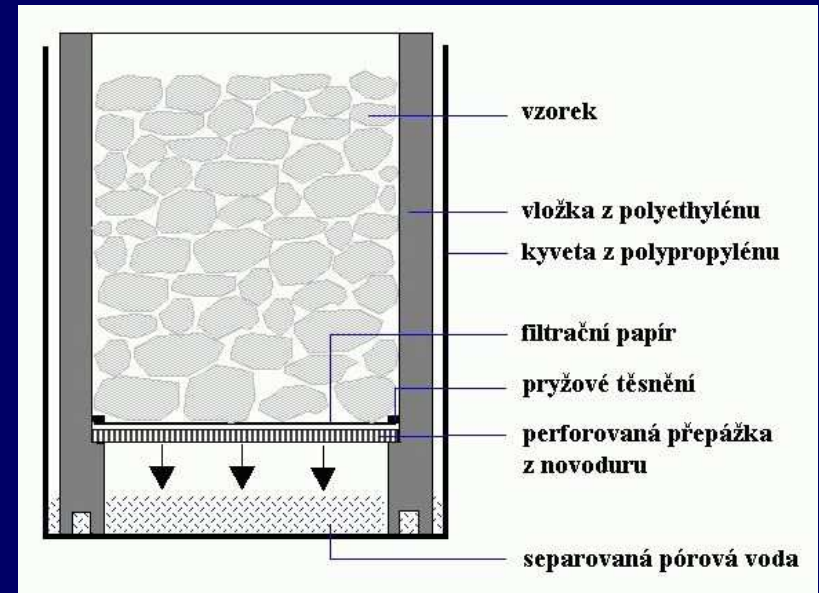
Separace pórových vod odstředováním

Výhody

- technicky jednoduchý fyzikální princip separace
- získání neovlivněné pórové vody
- analýza primárních chemických ukazatelů kvality vod (pH, redox, specifická vodivost, alkalita, acidita)
- oddělení fází (pórová voda, pevná fáze se zbytkovou vlhkostí) - možnost zbilancování distribuce kterékoli složky systému
- rychlé vyhodnocení obsahu potenciálně mobilní vody

Nevýhody

- nízká účinnost separace (odvodnitelnost) s rostoucím podílem jílovité frakce
- nepoužitelnost v případě ovlivnění jádra vrtným výplachem (hluboké vrty)

Separace pórových vod odstředováním

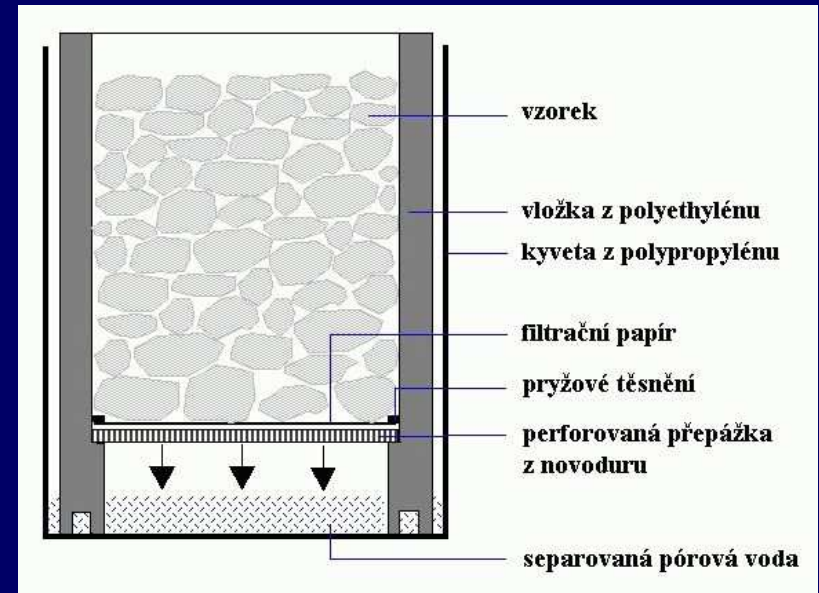
kvantifikace obsahu potenciálně mobilní vody

- separace pórové vody odstředěním při 3000 ot/min po dobu 20 minut
- dosušení zbytkové pevné fáze při 105 °C
- zbilancování celkové vlhkosti w [% suš.] a odvodnitelnosti η [%] resp. “efektivní“

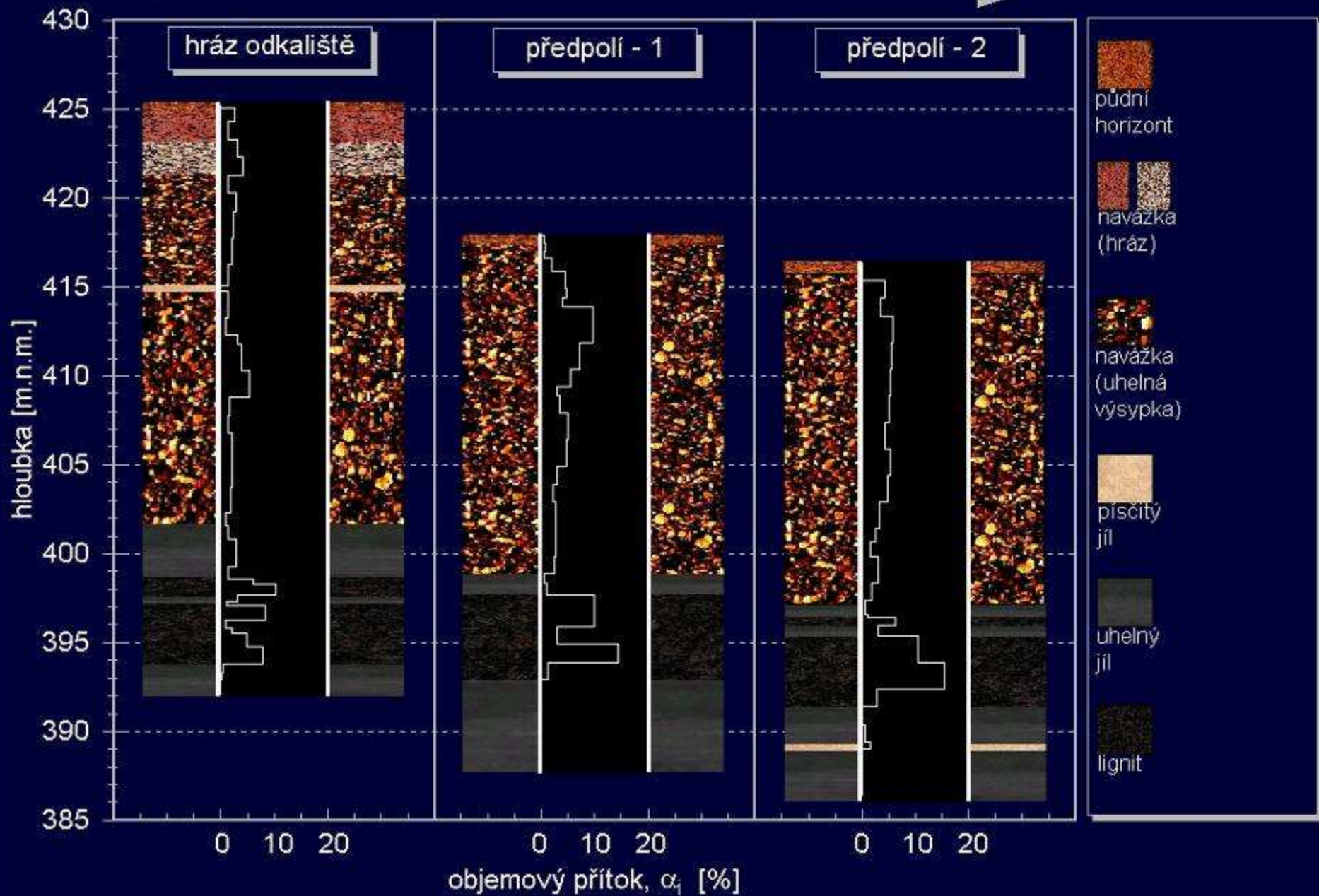
vlhkosti $w_e = 0,01 \cdot \eta \cdot w$ [% suš.]

- kvantifikace objemových přítoků α_i [obj.%] z jednotlivých horninových vrstev o mocnosti h_i [m] do smíšeného čerpaného vzorku

$$\alpha_i = 100 \cdot \frac{h_i \cdot w_{e,i}}{\sum (h_i \cdot w_{e,i})}$$

směr toku podzemních vod

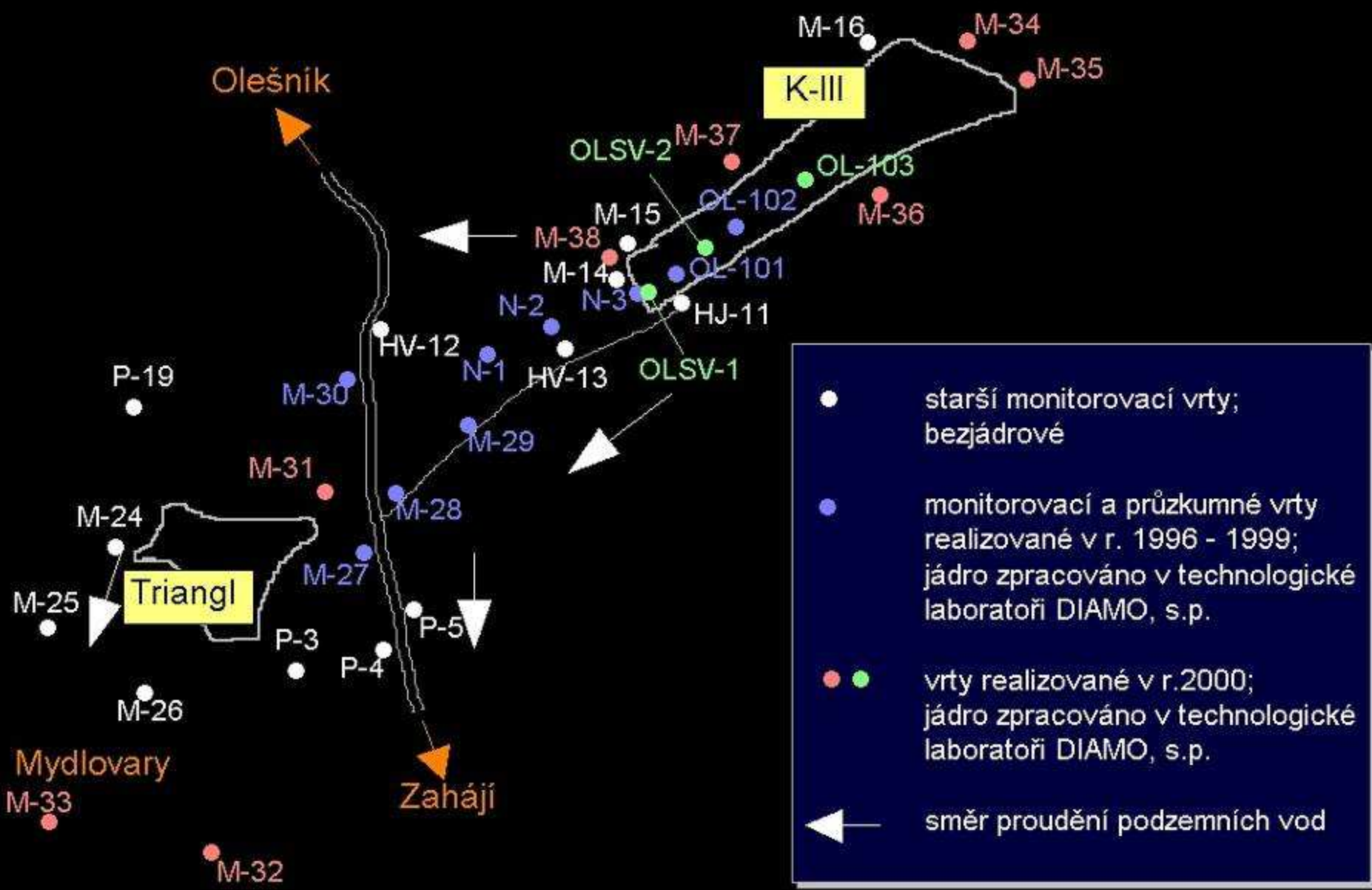
Závěr

- Hlavním přínosem metody fyzikální separace pórových vod je poměrně snadná aplikovatelnost v terénních podmínkách, kdy díky technické nenáročnosti a rychlosti získání primárních chemických ukazatelů kvality vod lze specifikovat optimální hloubkové usazení otevření vrtu (perforace) již ve fázi bezprostředně po odvrtání jádrového vrtu a tak zcela zásadně ovlivnit věrohodnost monitoringu a efektivitu případného sanačního zásahu.
- Rozsáhlé soubory získávaných dat jsou v s. p. DIAMO využívány jako velmi kvalitní vstupy do matematických modelů k predikci šíření kontaminace v horninovém prostředí a do rizikových analýz.

Ukázka 1

Lokalita MAPE Mydlovary
JZ předpolí odkaliště K-III

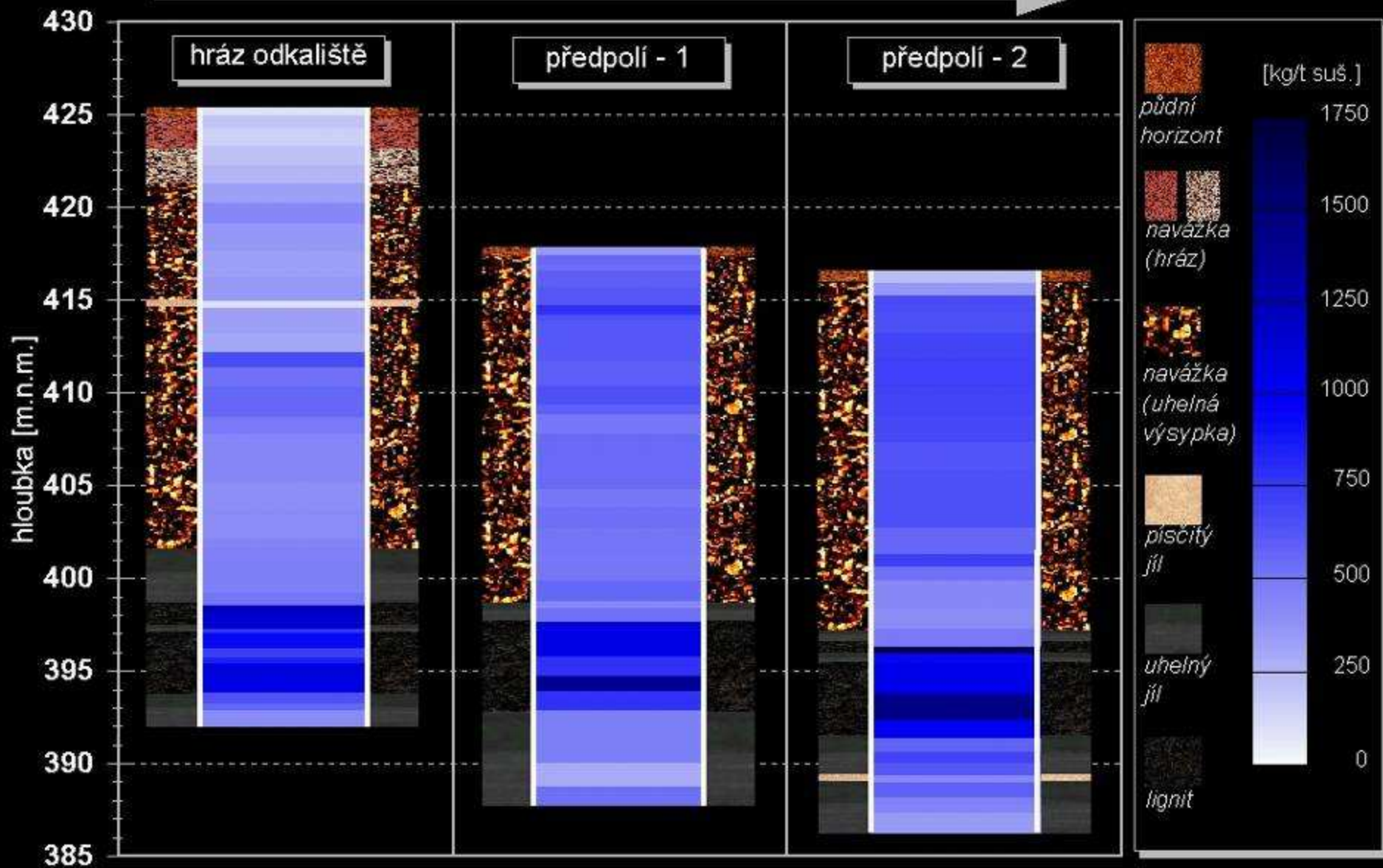

Situační mapa monitorovacích a průzkumných vrtů v oblasti odkališť K-III a Triangl

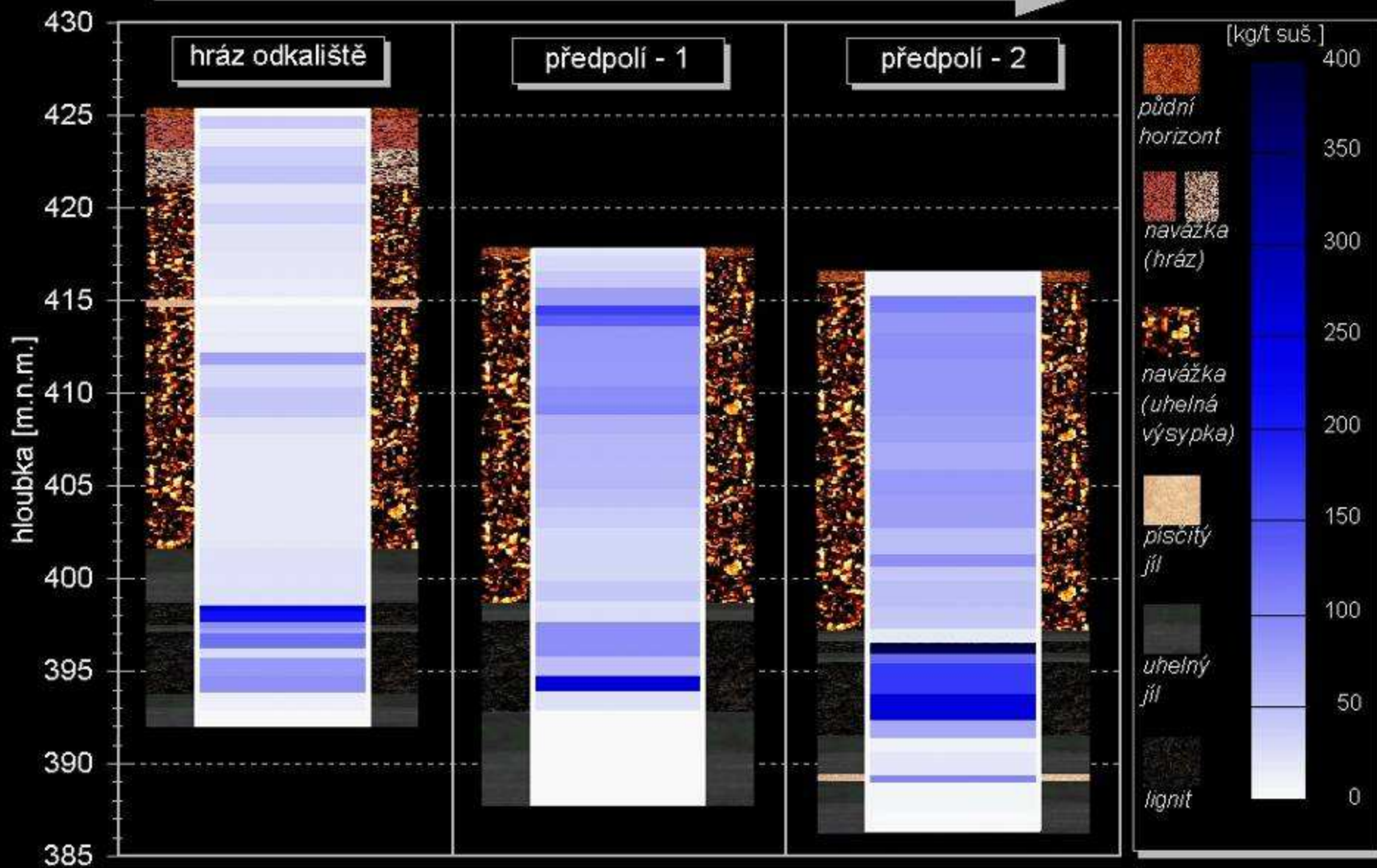
Obsah celkové vody

směr toku podzemních vod

Obsah potenciálně mobilní vody

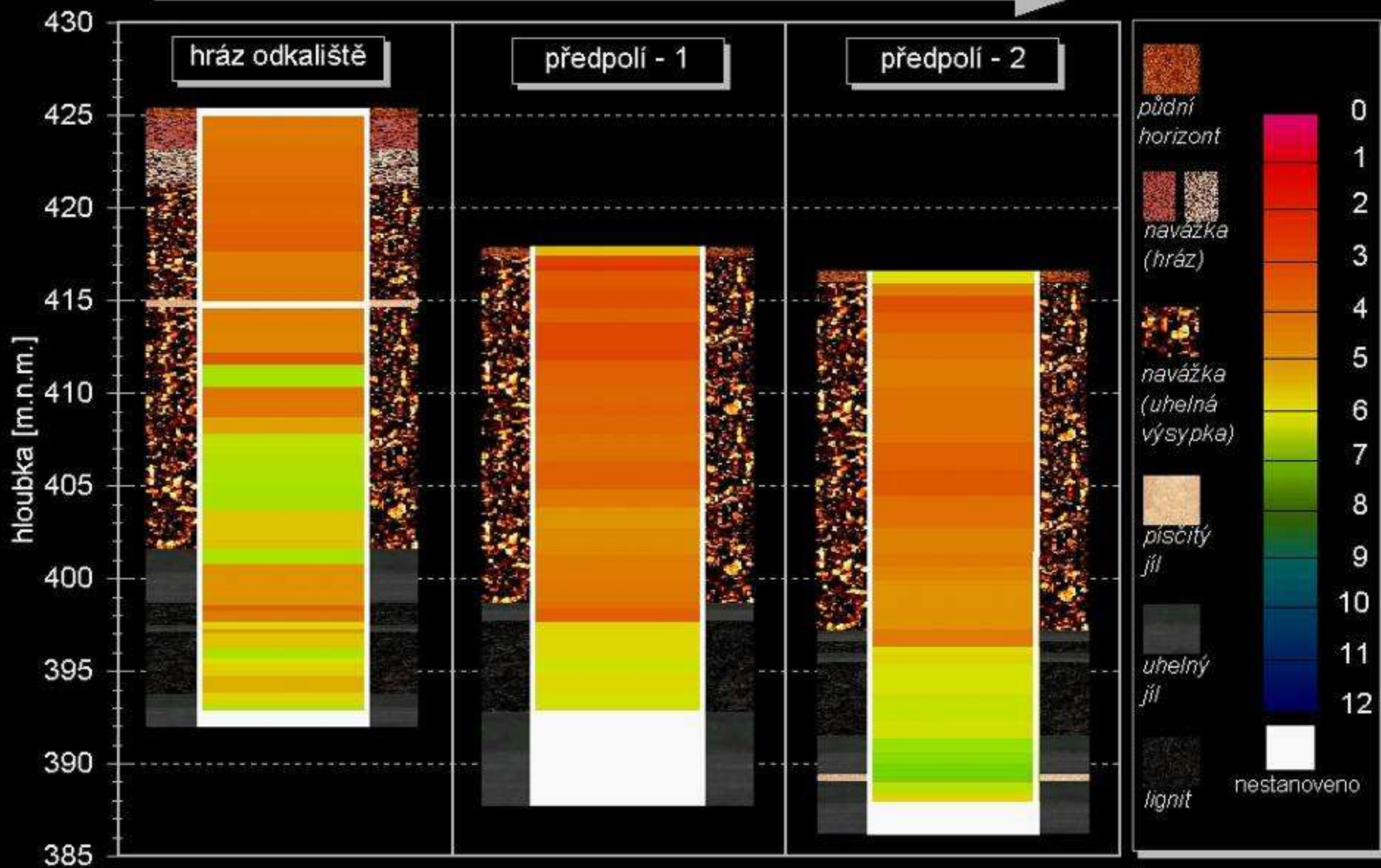
směr toku podzemních vod

pH pórové vody

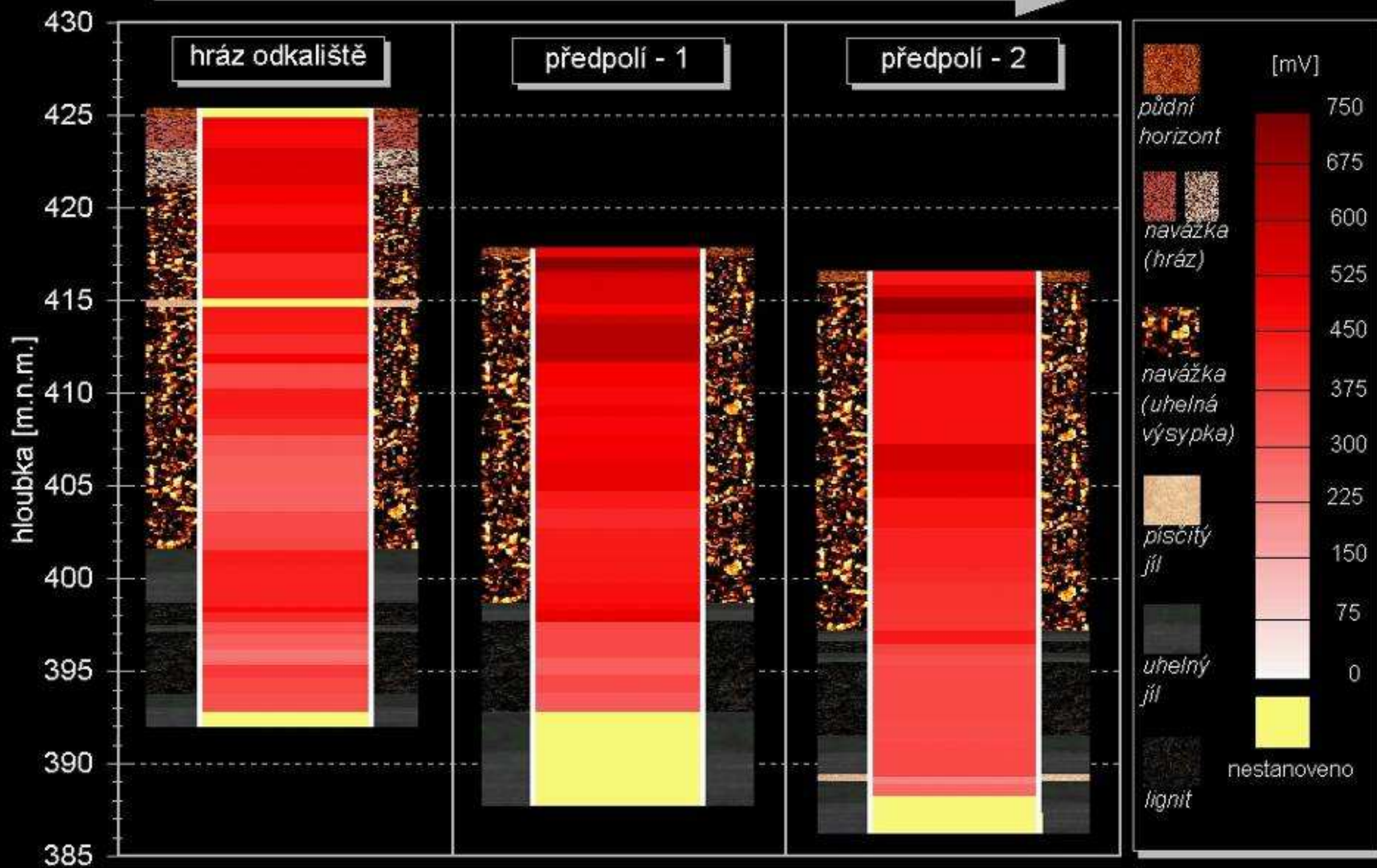
směr toku podzemních vod

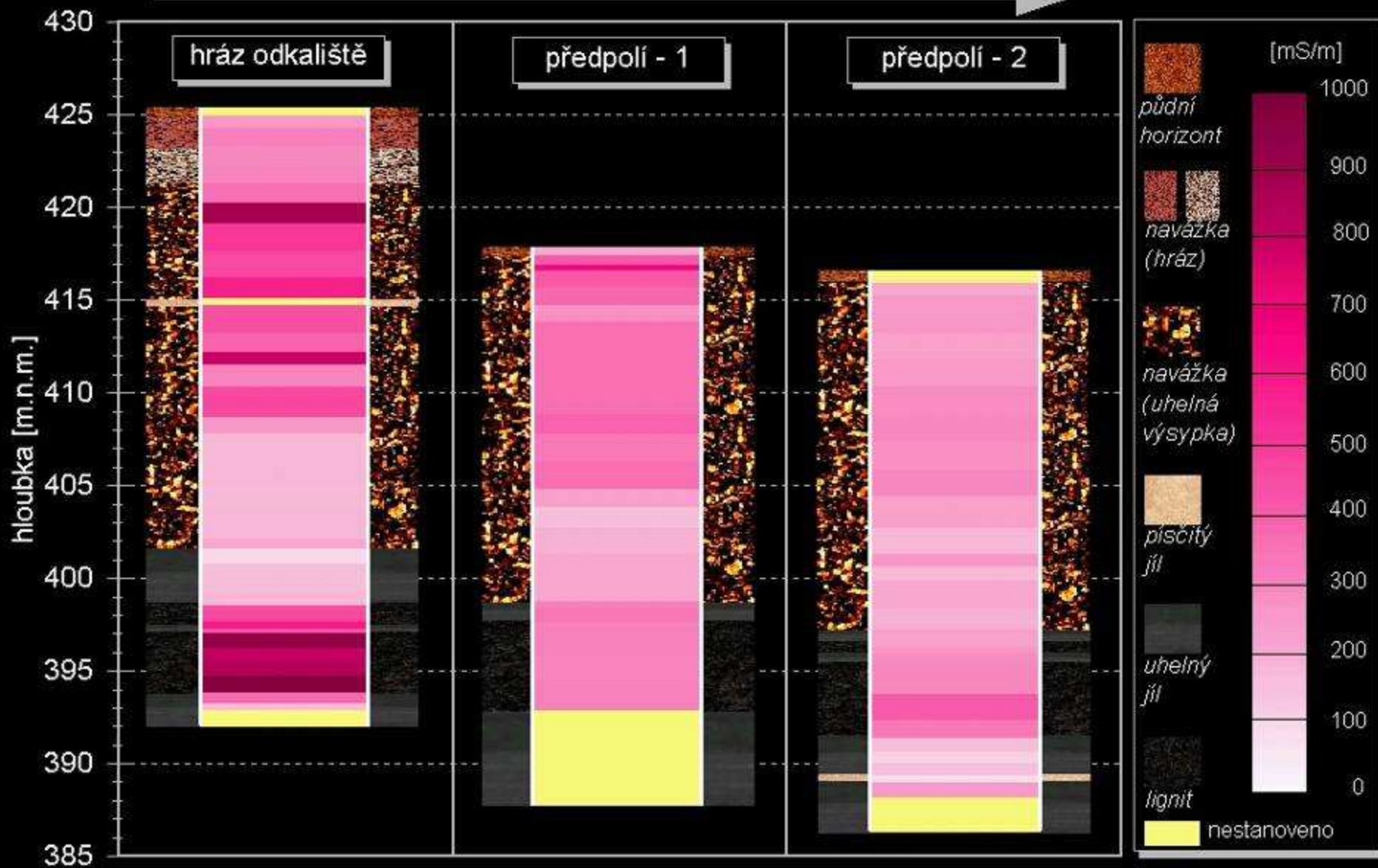
Eh pórové vody

směr toku podzemních vod

Specifická vodivost pórové vody

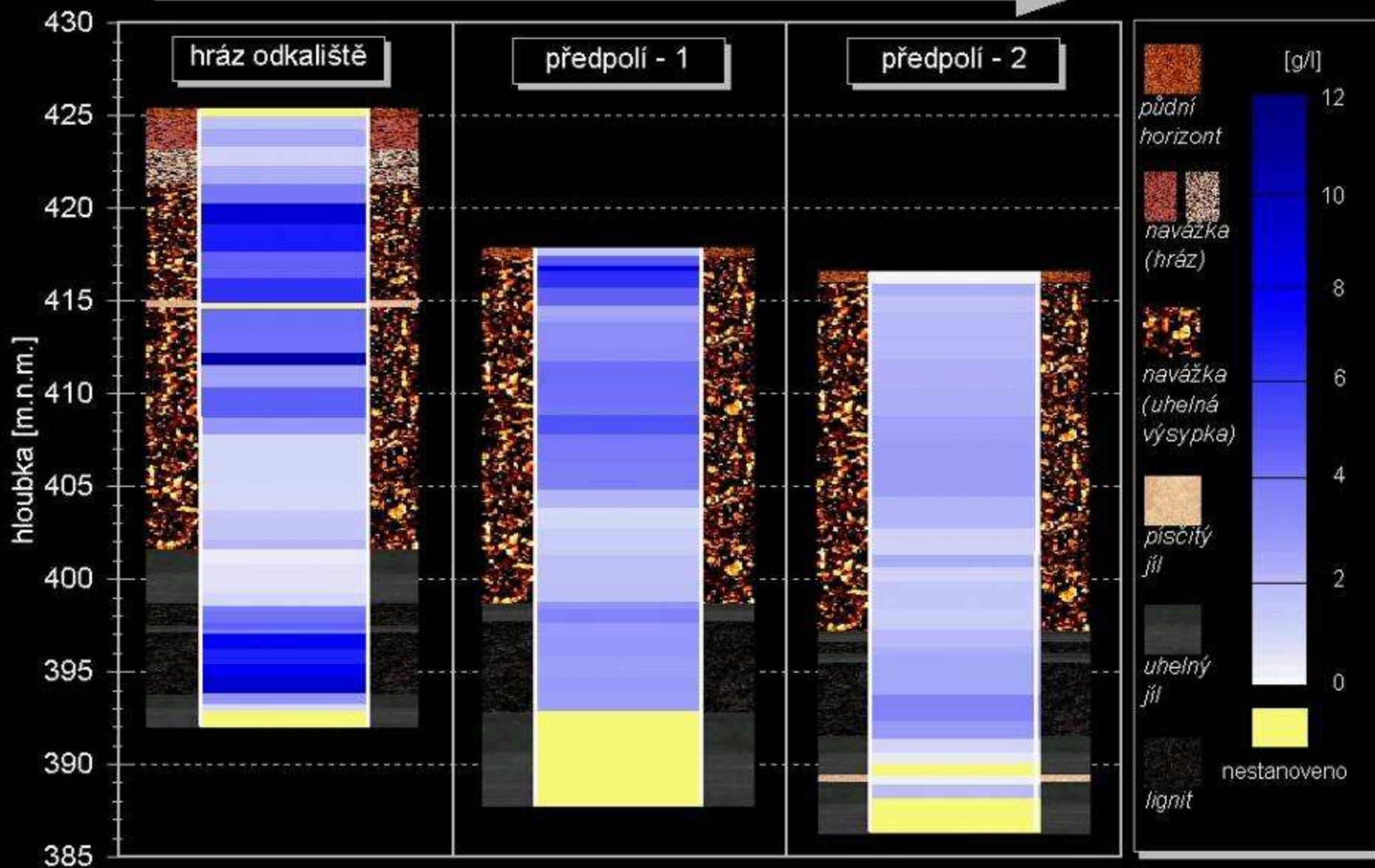
směr toku podzemních vod

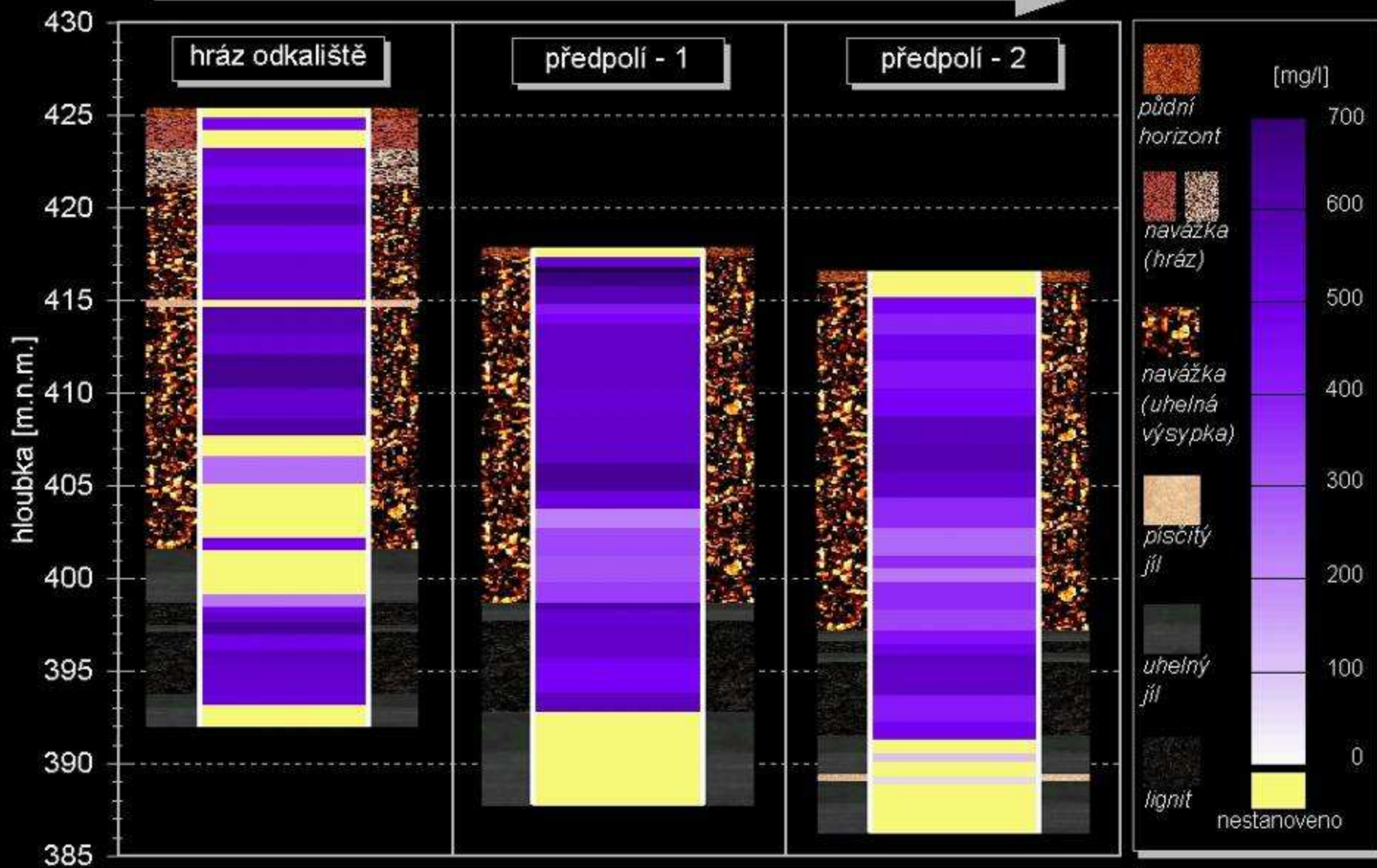
Koncentrace SO₄ v pórové vodě

směr toku podzemních vod

Koncentrace Ca v pórové vodě

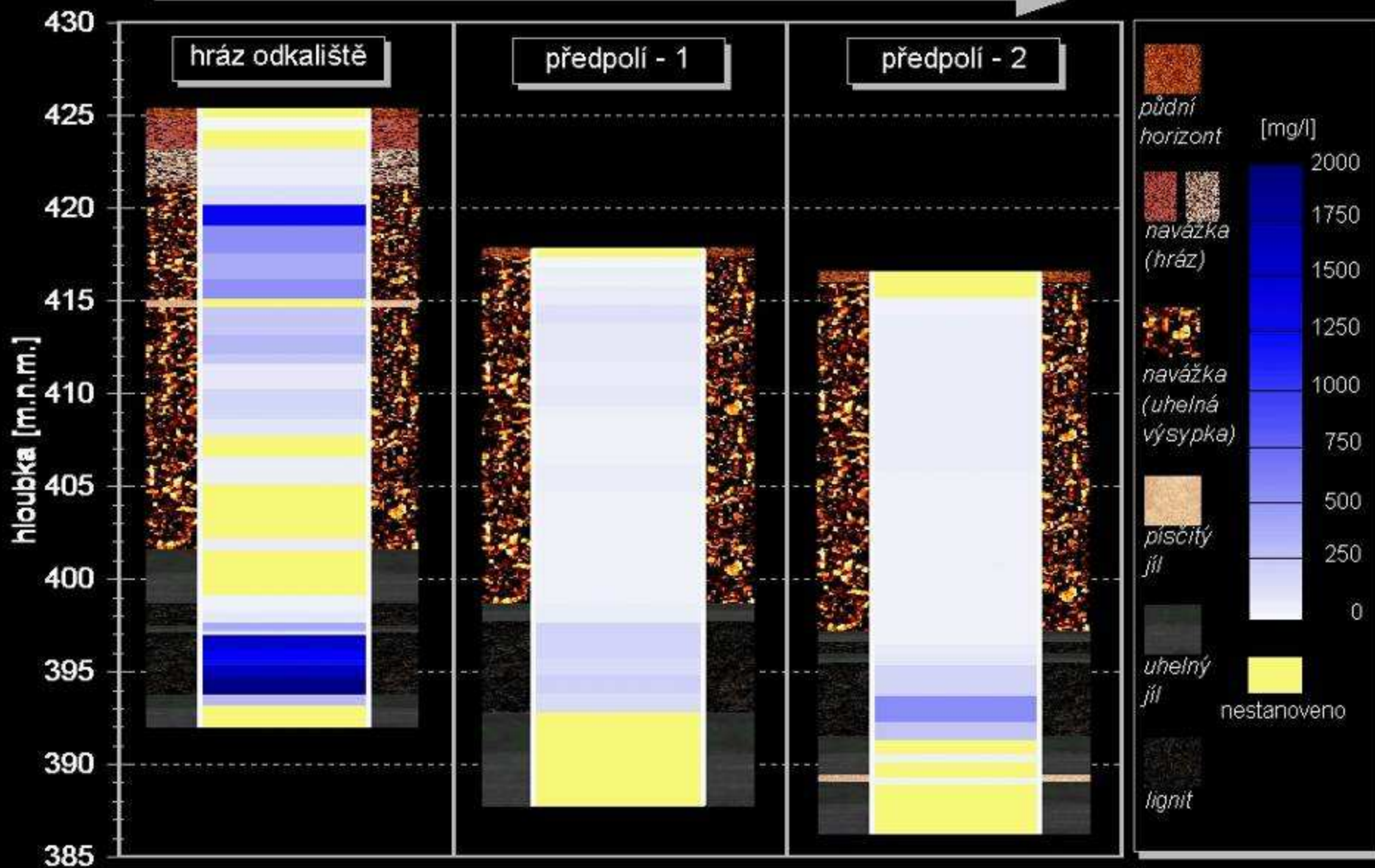
směr toku podzemních vod

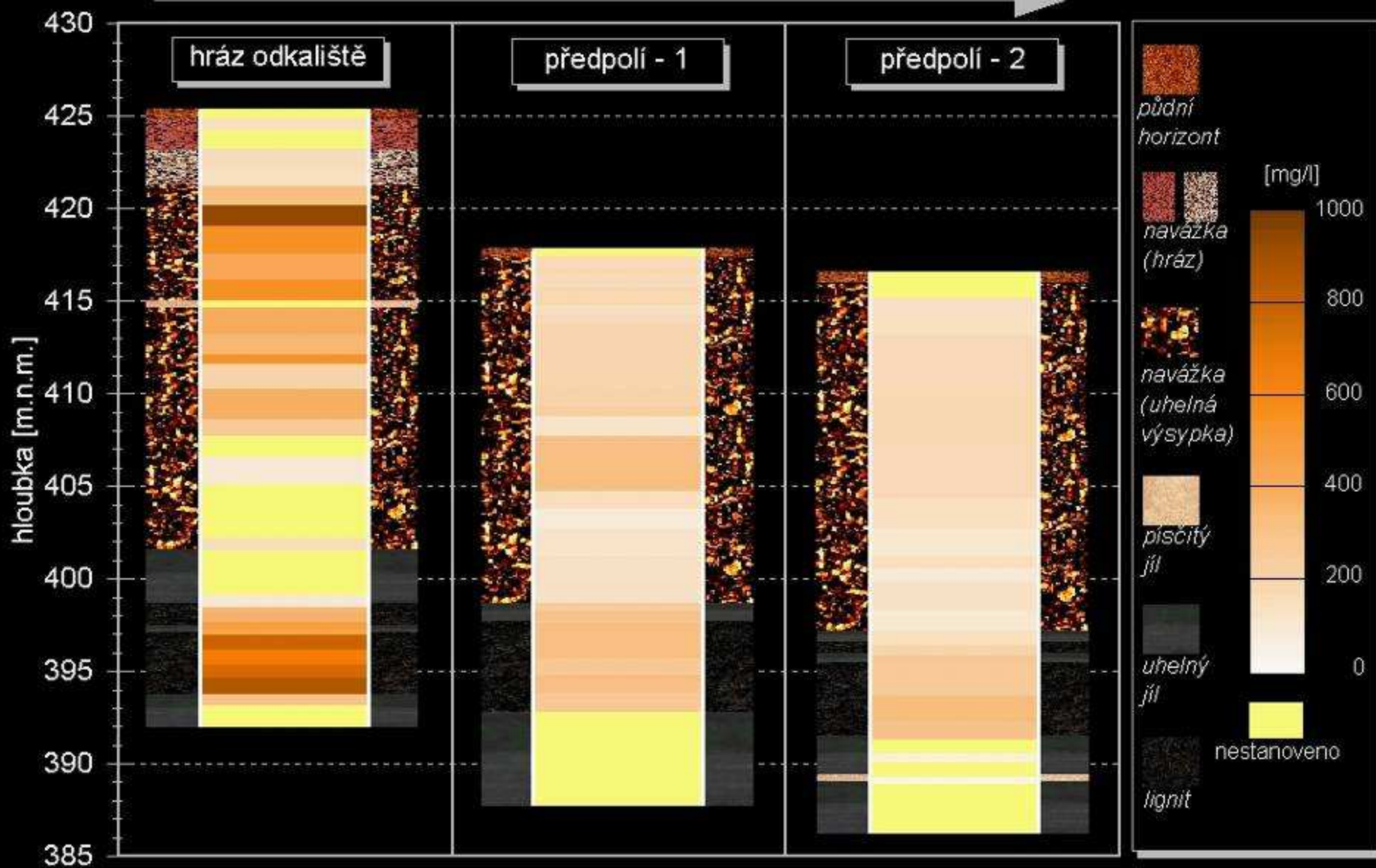
Koncentrace Na v pórové vodě

směr toku podzemních vod

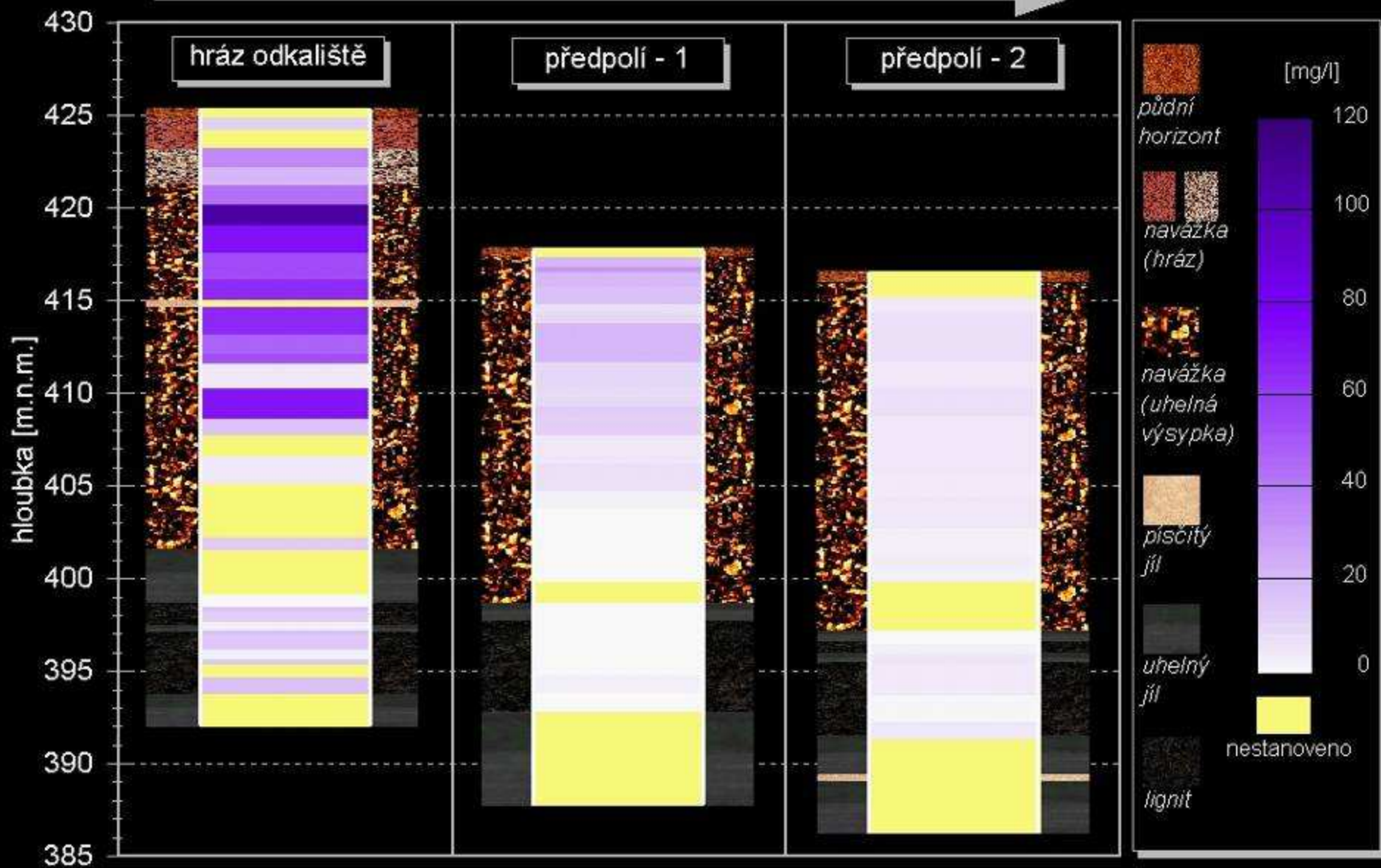
Koncentrace Mg v pórové vodě

směr toku podzemních vod

Koncentrace Mn v pórové vodě

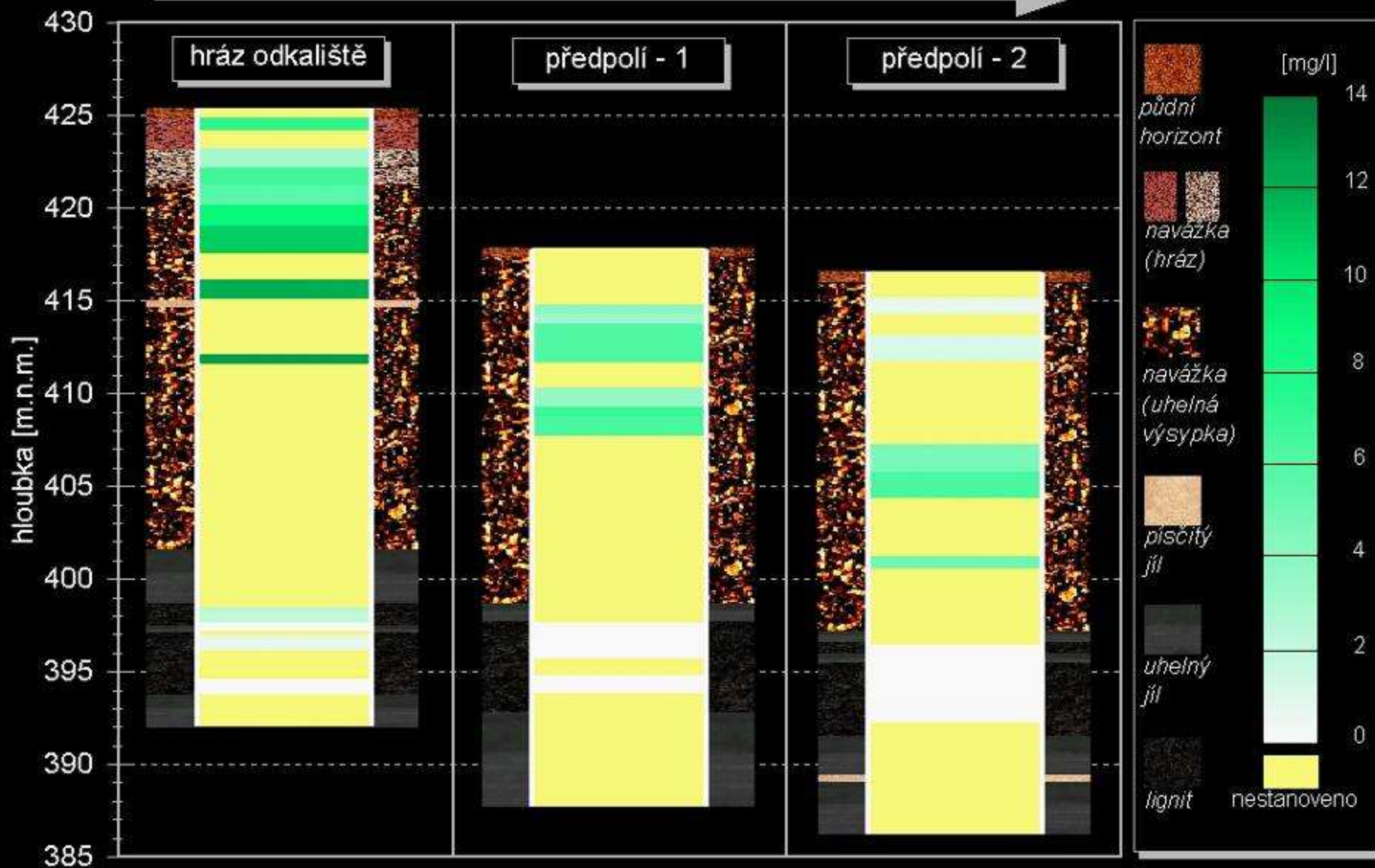
směr toku podzemních vod

Koncentrace Ni v pórové vodě

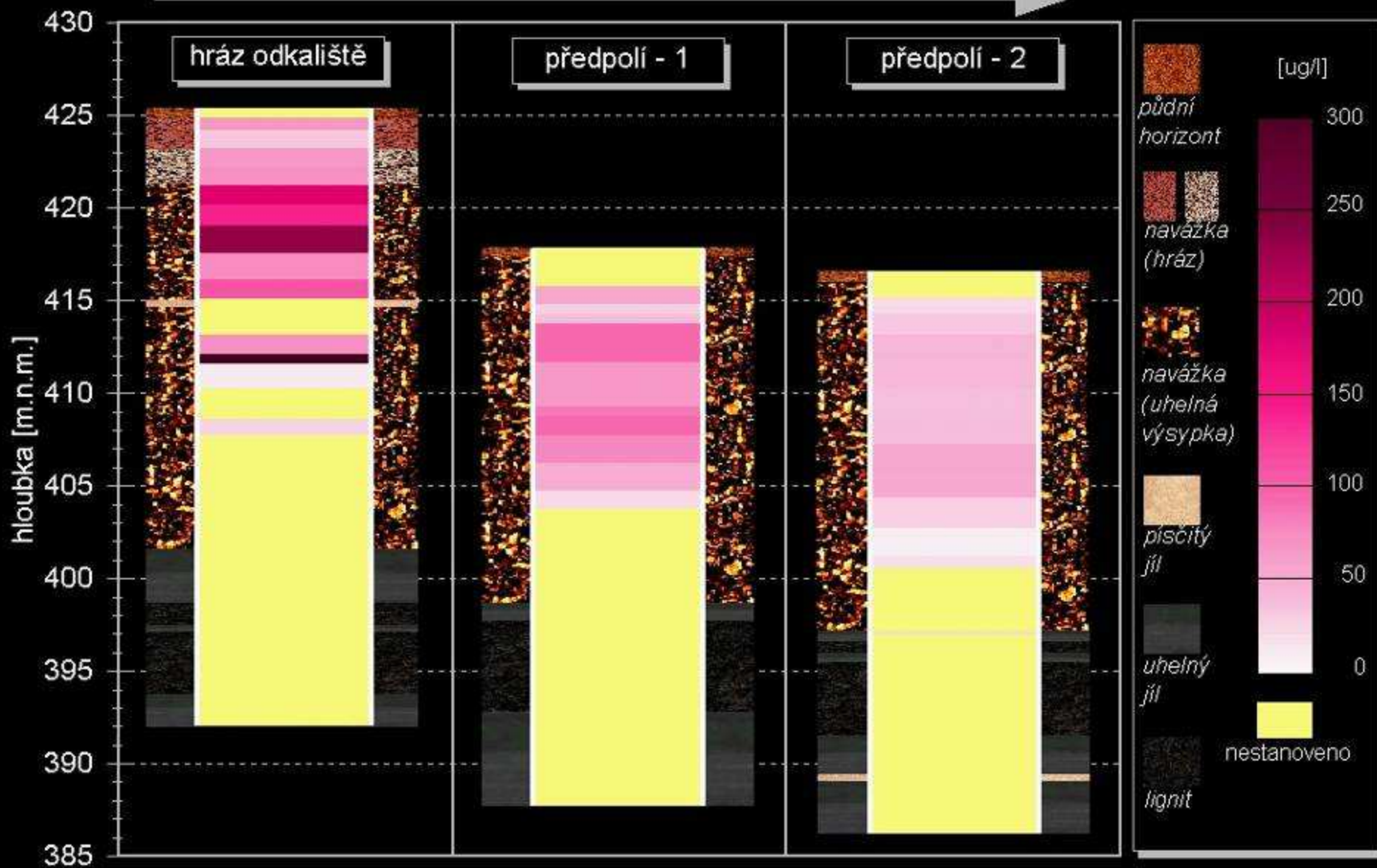
směr toku podzemních vod

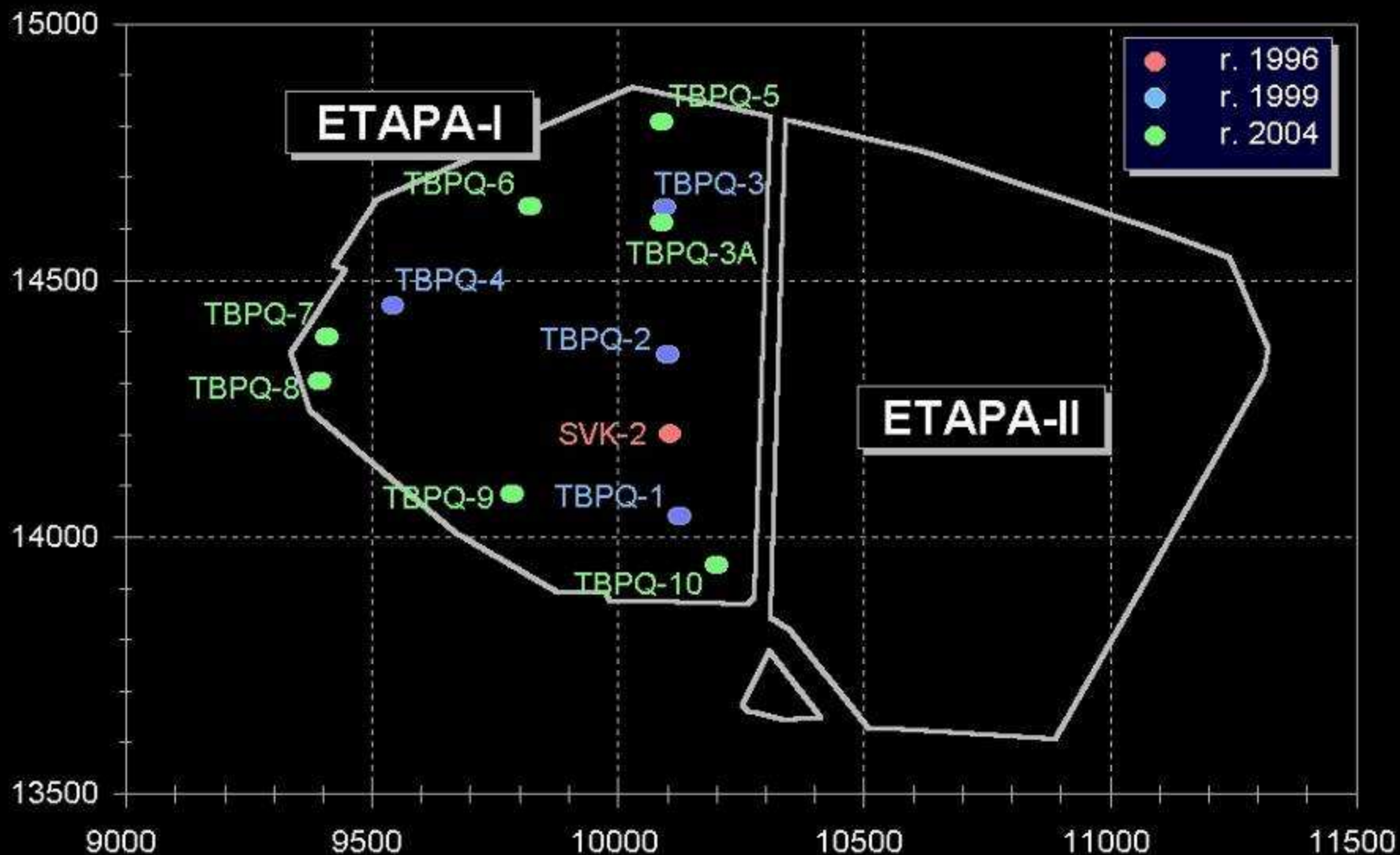
Koncentrace Be v pórové vodě

směr toku podzemních vod

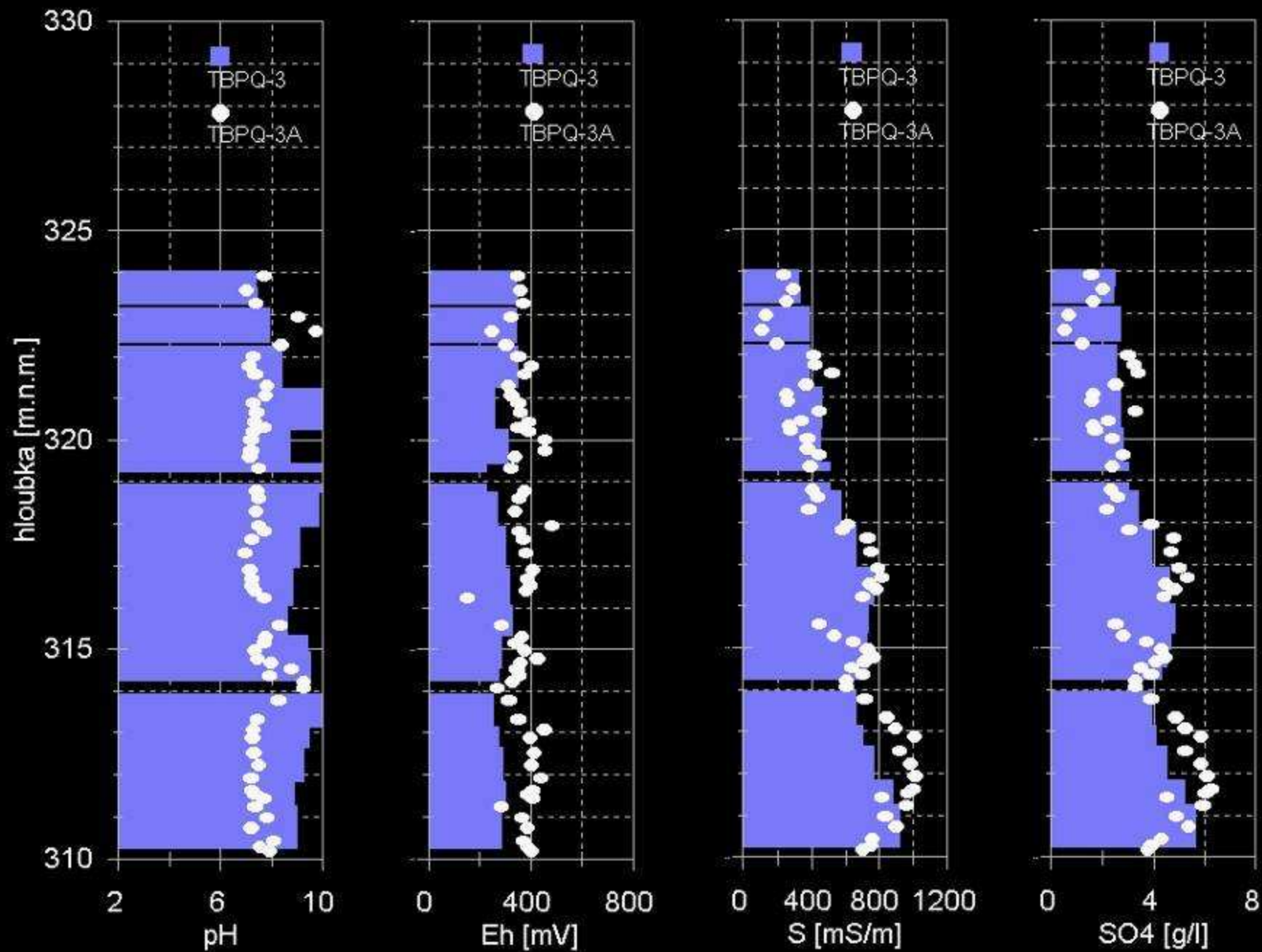
Ukázka 2

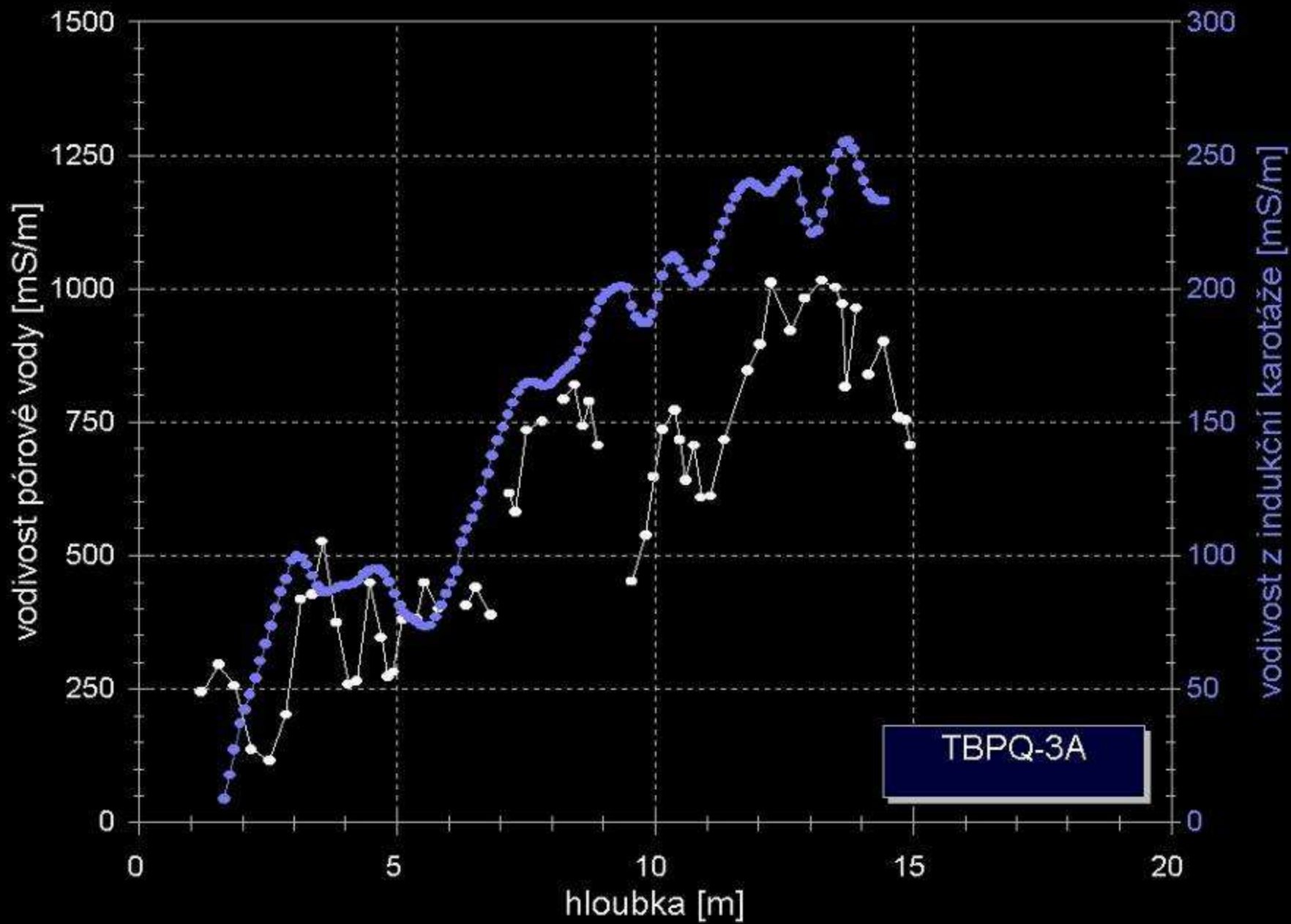
Lokalita Stráž pod Ralskem
odkaliště ETAPA-I

Situační mapa průzkumných a monitorovacích vrtů v odkališi ETAPA-I ve Stráži pod Ralskem

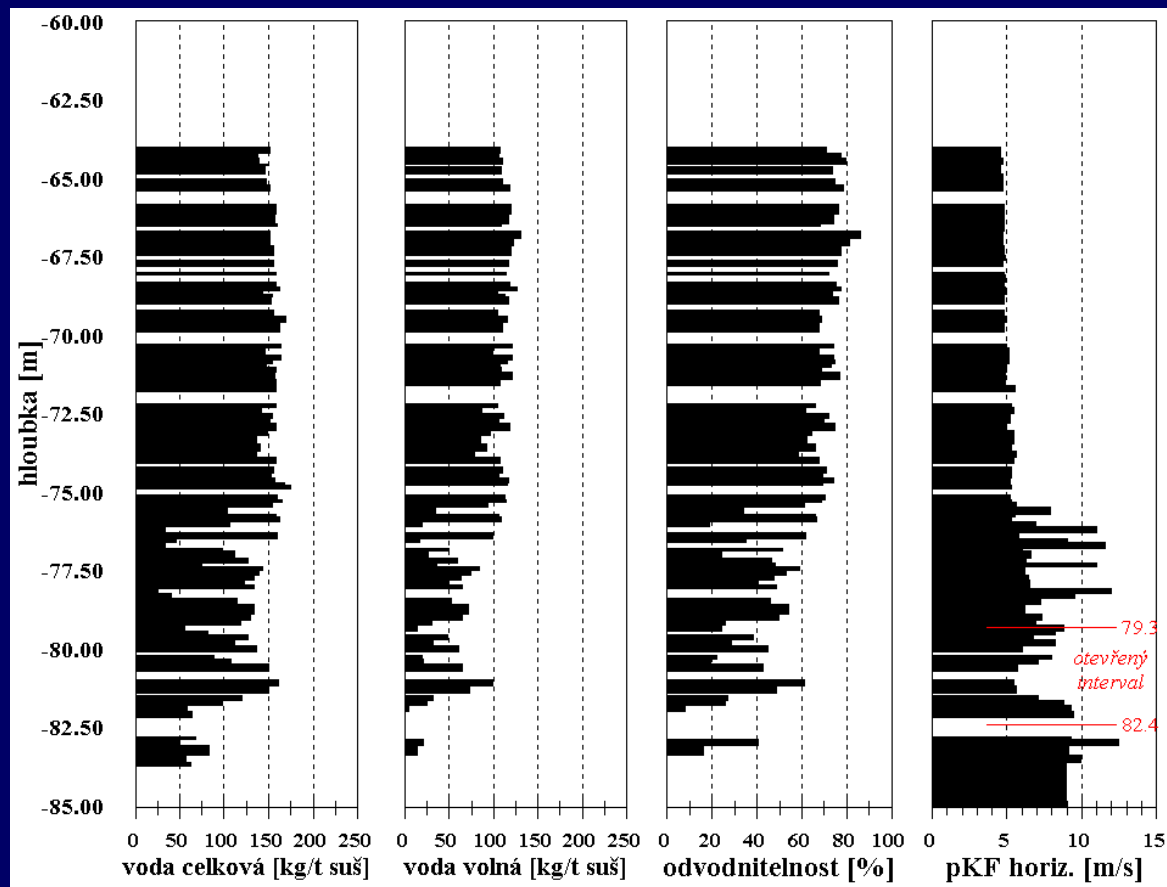

Ukázka 3

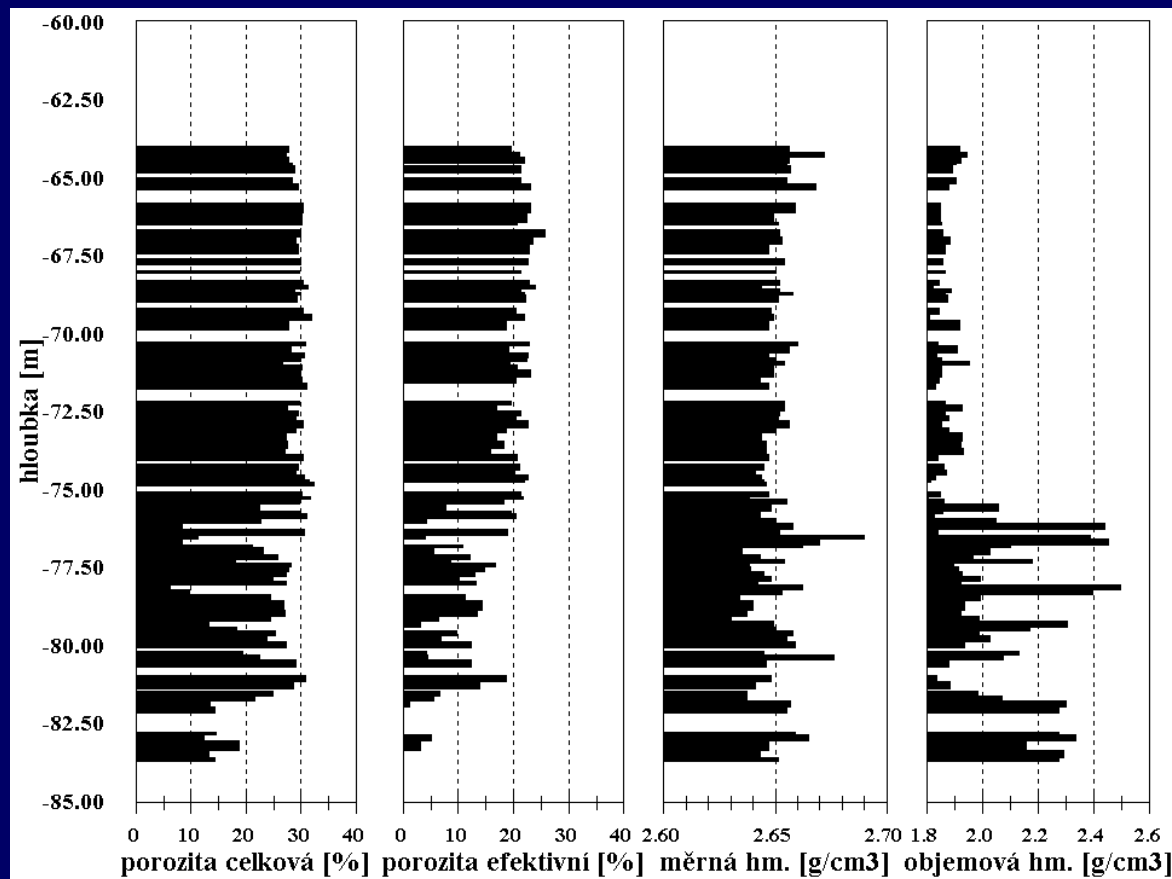
Lokalita Stráž pod Ralskem
plocha vyluhovacích polí
turomský a cenomanský zvodněný kolektor

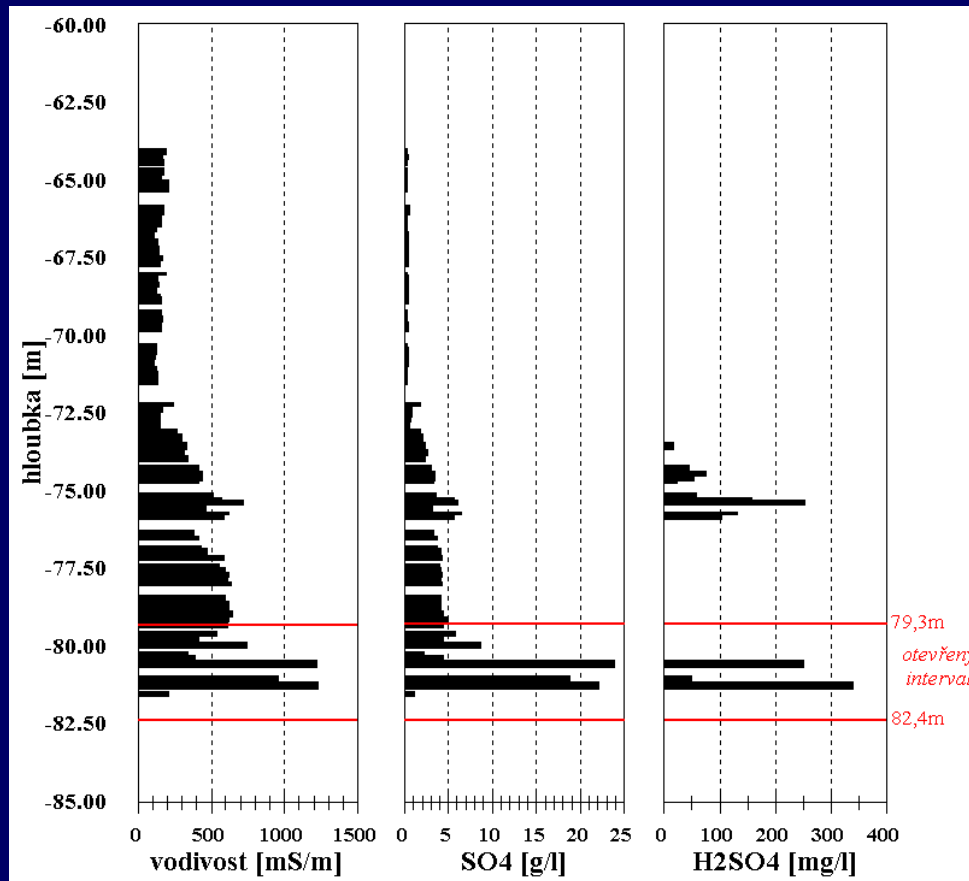
Průzkum kontaminace báze turonskeho zvodněného kolektoru

Průzkum kontaminace báze turonskeho zvodněného kolektoru

Průzkum kontaminace báze turonskeho zvodněného kolektoru

Děkuji za pozornost.